

2008 KÜRESEL EKONOMİK KRİZ: TÜRKİYE'DE İŞSİZLİĞE YANSIMASI

Fulya Boztaş

Sakarya Üniversitesi, İ.İ.B.F, İKY Bölümü
fboztas@sgk.gov.tr

ÖZET

Küresel ekonomik kriz 2007 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde konut sektöründe başlamış, 2008 yılında ise patlak veren kriz Avrupa'ya ve gelişmekte olan ülkelere yayılmıştır.. Ülkemizde ise etkilerini 2008 yılının ikinci yarısından itibaren göstermeye başlamış olan bu kriz, her ne kadar finans kesiminde ortaya çıkmış olsa da, reel sektöre de yayılarak etkisi altına almıştır. Bu çalışmada; yaşanan bu krizin, işsizlik üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışma bulguları ile İşsizliğin % 10-11 civarında iken kriz sonrasında bu rakamların %14'e kadar çıktığı saptanmıştır. İşyerlerinin kapanması ve çalışanların işten çıkartılmasının yanı sıra kriz sebebiyle yeni işyerlerinin kurulamaması işsizliğin daha da artmasına sebep olmuştur. Ayrıca, işsizliğin en fazla gençlerde görüldüğü tespit edilmiştir. Kadınların işsizlik oranlarına baktığımızda erkeklerinkine göre daha az arttığı görülmüş, ayrıca kadınların işgücüne katılım oranının erkeklere göre daha fazla artmasının sebebi "ek çalışan etkisi" olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Küresel Ekonomik Kriz, Türkiye İşgücü Piyasası, İşsizlik*

2008 GLOBAL ECONOMIC CRISIS: ITS REFLECTIONS TO UNEMPLOYMENT IN TURKEY

ABSTRACT

The global financial crisis of 2007 started with the United States housing market sector and as a result at 2008 it effected the Europa and other developing countries . After the second half of 2008, it started to show its effects on Turkey, either the financial fields or the real sector.In this study, effects of this crisis on the unemployment are investigated. Results showed that after the global financial crisis the unemployment rates increased from %10-11 to %14.Beside to stores closing and layoffs, establishing new companies were not possible because of the financial crisis and it caused increase in the unemployment.Addition to that, youth unemploeyement was determined. When the unemployment rate of women is analyzed ,it showed a less increase than men.Moreover, it is observed that labour force participation rate of women increases than the rate of men becuse of the additional employee effect.

Key Words: *Global Economic Crisis, Turkish Labor Market, Unemployment,*

1. GİRİŞ

Cumhuriyet tarihimizin, pek çok ekonomik krize sahne olduğu bilinmektedir. Bunların bazılarını dış kaynaklı gelişmelere bağlamak mümkündür. Örneğin 1929 Büyük Dünya Krizi ve II. Dünya Savaşı, Kore Savaşı, Körfez Savaşı gibi. Olaylar ülkemiz ekonomisini önemli derecede olumsuz etkilemiştir. Krizlerin büyük bir kısmı ise, kendi ekonomik politikalarımızdaki yetersizlikten ve önlem almada ortaya çıkan gecikmelerden kaynaklanmaktadır (Karabıçak, 2010:255). 2008 Krizi ise 1929 ekonomik krizi hariç diğer krizlerden farklı olarak bölgesel kriz değil bir küresel krizdir. 1929 Krizi, dünya çapında ilk kriz olmakla birlikte, 2008 ekonomik krizinin de ikinci bir dünya krizi olduğu söylenebilir (Yavuz, 2012:20).

ABD'deki Mortgage piyasası yaklaşık 10 trilyon dolarlık büyüklüğe ulaşarak dünyanın en büyük piyasası haline gelmişti. (Eğilmez, 2009:66). Amerika'da kamu destekli kamu kuruluşları olan Fannie Mae(1) ve Freddie Mac(2) fonları ise 5 trilyon dolar ile ülkedeki konut kredilerinin yaklaşık yarısına sahiptiler. Fakat hisse senetleri sert bir şekilde değer kaybetmeye başladı.

Aslında krizin başlangıç sebebi ABD'deki bankaların kontrolsüz kredi vermesidir diyebiliriz. Zamanla krediler yüksek gelirli müşterilerden daha düşük gelirli müşterilere de verilmeye başlandı. (Gürsoy, 2009:191). FED'in faizleri arttırmasına ek olarak bir de buna konut fiyatlarındaki düşüşlerde eklenince bu kişiler aldıkları kredileri geri ödeyememeye başlamışlardır (Eğilmez, 2009: 67).

Daha sonra ise ABD bankaları, ödeme gücü olmayan kişilere verdikleri konut kredilerini "paketleyip" tahvil haline getirip birbirlerine ve Avrupa bankalarına satmaya başlayınca bu kriz diğer gelişmiş ve sonrada gelişmekte olan ülkelere de yayıldı (Gürsoy, 2009: 19).

İşte bu anlatılanlardan da görüldüğü gibi 2008 Krizi'nin hem etkilediği ülkeler açısından hem de etki alanları bakımından oldukça geniştir. Finansal kriz olarak başlayarak reel sektörü de etkisini altına alan bu kriz işgücü piyasasını da olumsuz yönde etkilemiştir. Bunlar içinde krizin en ciddi etkisi de işsizlik alanında olmuştur.

Bu çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri ışığında, krizin işsizlik üzerindeki etkileri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Veriler tablolar halinde sunulurken dönem olarak, kriz öncesini temsilen 2004-2007, kriz sonrasını temsilen ise 2008-2011 arası yıllar ele alınarak inceleme yapılmıştır.

2. 2008 KÜRESEL EKONOMİK KRİZİN İŞSİZLİK ÜZERİNE ETKİLERİ

İşsizlik göstergeleri bir ülkenin ekonomisinin gidişatı hakkında önemli bir araçtır. Ekonominin iyi olduğu dönemlerde, bunun olumlu etkisi istihdama yansımakta ve işgücü piyasasında da olumlu

gelişmeler yaşanmaktadır. Daha önce yaşanan krizlerde de işsizliğin yükseldiği, kapasite kullanım oranlarının düştüğü görülmüştü. Bugün yaşanan ekonomik krizin etkilerini tüm dünyada, özellikle işsizliğin yükselmesi ile daha net olarak görmek mümkündür. Sebep olarak işsizliğin artmasının gerisinde krizin diğer pek çok alanı olumsuz etkilemesi yatmaktadır. Kriz işsizliği arttırdığı gibi, aynı zamanda işsizlerin yeniden iş bulma süresini de arttırmaktadır (Yaprak, 2009:44).

Türkiye ekonomisinin istihdam yaratma kapasitesi önceleri de yüksek değildi ve son yıllarda sağlanan yüksek büyüme oranlarının istihdam artışına dönüşmemesi de bunun bir göstergesi olmuştur. İstihdamı artırıp, işsizliği azaltmanın temel yolu yatırımları artırarak yeni iş alanlarının oluşturulmasıdır. Fakat bunun her seferinde bu şekilde işlemediği son yıllarda kronikleşen yüksek işsizlik oranları ile görülmüştür (Bağdadioğlu, 2009:109).

2.1. İşsizliğin Cinsiyete Göre Dağılımı

Genel işsizlik oranları 2004-2011 yılları arasında yıllık ortalama olarak %9,8 ile 14,0 arasında değiştiği görülmektedir. Tablo 1'deki verilere baktığımızda, işsizlik oranları; 2004 yılında 10,8, 2005 yılında 10,6, 2006 yılında 10,2, 2007 yılında 10,3, 2008 yılında 11,0 ve krizin etkisiyle 2009 yılında işsizlik oranında %3 puan artışıyla 14,0 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılına geldiğimizde ise işsizlik azalma göstererek 11,9'a gerilemiştir ve 2011 yılına geldiğimizde bu oran 9,8 olmuştur. Fakat bir önceki yıla göre işsizlik oranı düşse de ülkemiz açısından hala büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Tablo 1. Cinsiyete Göre İşsizlik Rakamları ve Oranları

Yıllar	İşsiz Sayısı			İşsizlik Oranı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Kriz Öncesi						
2004	2.385	1.762	622	10,8	10,8	11,0
2005	2.388	1.746	642	10,6	10,5	11,2
2006	2.328	1.671	658	10,2	9,9	11,1
2007	2.376	1.716	660	10,3	10,0	11,0

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK)

Tablo 1. (Devam) Cinsiyete Göre İşsizlik Rakamları ve Oranları

Kriz Sonrası						
2008	2.611	1.877	734	11,0	10,7	11,6
2009	3.471	2.491	979	14,0	13,9	14,3
2010	3.046	2.088	959	11,9	11,4	13,0
2011	2.615	1.730	885	9,8	9,2	11,3

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK)

Erkeklerin işsizlik oranları, kadınlara göre her yıl daha düşük düzeyde kalmıştır. Fakat kriz döneminde işsizlik oranı erkeklerde 3,0 puan artarken, bayanlar da bu oran 2,7'dir. Bunun yanında kadınların işgücüne katılım oranları da erkeklere göre daha çok artmıştır. Bunun sebebi Türkiye'de işgücü piyasasında gözlemlenen olgulardan biri olan "ek çalışan etkisidir".

İşsizliğin arttığı dönemlerde, hanede çalışanların işsiz kalmalarıyla, işlerini kaybetme risklerinin artmasıyla ya da hane gelirlerinde düşüşler yaşamalarıyla beraber normalde işgücüne katılmayan kadınlar işgücüne katılmışlardır. Türkiye'deki işgücü piyasasında yapısal olarak düşük olan kadın işgücü katılım oranları ve dar kapsamlı işsizlik sigortaları kuvvetli bir ek çalışan etkisi oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca veriler, kadınların kriz döneminde kendi işlerini oluşturduklarını da ortaya koymaktadır (Gürsel vd.,2011:66-71).

Tablo 2. Kurulan-Kapanan Şirket Kooperatif ve Ticaret Ünvanlı İşyerleri

Şirket, kooperatif ve ticaret ünvanları	Temmuz			Ocak-Temmuz		
	2008	2009	Değişim (%)	2008	2009	Değişim (%)
Şirketler ve kooperatifler						
Kurulan	4 263	4180	-1,9	33 142	26 164	-21,1
Kapanan	799	799	0,0	5 941	6 087	2,5
Ticaret Ünvanlı İşyerleri						
Kurulan	4 081	4050	-0,8	31 052	26 788	-13,7
Kapanan (*)	3 050	3602	18,1	27 264	23 554	-13,6

Kaynak TÜİK, Haber Bülteni

Tablo 2'de şirket, kooperatif ve ticaret ünvanlı işyerlerinin bir önceki yıl aynı döneme göre değişimi gösterilmiştir. İşsizliğin bu kadar artmasındaki nedenlerden biri de küresel kriz nedeni ile kurulan şirket sayısındaki önemli oranda bir azalma olması, bunun yanında bir de kapanan işyeri sayısındaki artıştır.

Krizin etkilerinin hissedilmeye başlandığı 2008 ve 2009 yılının temmuz ayında kurulan ve kapanan şirket sayıları verileri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloya göre 2009 yılı temmuz ayında; 2008’in aynı ayına göre kurulan şirket ve kooperatif sayısı % 1,9 azalarak 4263’den 4180’e düştüğü anlaşılmaktadır. Yine 2009 Mayıs ayında; 2008’in aynı ayına göre kurulan ticaret ünvanlı işyeri sayısı % 0,8azalarak 4081’den 4050’ye düşmüştür. Kapanan ticaret ünvanlı işyerleri sayısı ise geçen yılın aynı ayına göre %18,1 artarak 3050’den 3602’ye yükselmiştir.(TÜİK, 2011).Kapanan işyeri sayısındaki artış işçilerin işini kaybetmesi anlamına geldiğinden bunun yanında yeni işyeri açılmaması da işsizliğin artması anlamına geldiği için sonuç olarak her iki durumda da işsizlik artmıştır.

Fakat bu işsizlik rakamları Türkiye’de net bir biçimde ölçülememektedir (Töre,2001:1148). Bu rakamlar klasik tanımlamaya göre hesaplanan rakamlardan oluşmaktadır. Yani bu hesapların içinde, mevsimlik işçiler, iş aramaktan umudunu kesen işsizler ile iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar bulunmamaktadır. İşsizlik hesaplamasına onlarda katıldığında ise gerçek rakamlar ortaya çıkmaktadır. Böylece gerçek işsizlik oranının yüzde 20,2, işsiz sayısının da 5 milyon 619 bin kişi olduğu görülecektir (Oğuz, 2011: 48).

2.2. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları

Eğitim seviyelerine bakıldığında yükseköğretim dışındaki gruplarda eğitim seviyesi arttıkça işsizlik oranları da artmıştır. Genel itibariyle bakıldığında en yüksek oranlar ise lise eğitimi grubunda görülmektedir. Kriz sonrası duruma bakıldığında da 2009 yılında 3,9 puan artışla en yüksek oran lise ve mesleki veya teknik lise grubunda görülmüştür. Lise altı eğitimlilerde ise işsizlik oranı 3,2 puan artışı ile 13,9 a yükselirken, yükseköğretimde ise 1,8 artarak bu oran 12,1’e yükselmiştir. Okuryazar olmayanlarda ise 1,7 puan artışı ile işsizlik oranı 2009 yılında 8,0 olmuştur. 2009 yılından sonra ise bu oranlar düşme eğilimine girmiştir.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları

Yıllar	Okuryazar Olmayanlar	Lise Altı Eğitimliler	Lise	Mesleki veya Teknik Lise	Yükseköğretim
Kriz Öncesi					
2004	4,3	9,7	14,7	16,0	12,2
2005	4,9	10,1	13,9	13,6	10,0
2006	4,8	9,8	14,0	11,8	9,6
2007	5,2	9,8	13,9	12,0	9,7
Kriz Sonrası					
2008	6,3	10,7	14,1	11,7	10,3
2009	8,0	13,9	18,0	15,6	12,1
2010	6,0	11,6	15,9	13,2	11,0
2011	4,6	9,3	12,6	11,0	10,4

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK)

Türkiye’de doktoralı işsizlerin sayısı da her geçen gün artmaktadır. İŞKUR’a 2008 yılının ekim ve 2009 Şubat ayı arasındaki 5 aylık süreçte başvuru yapan 324 doktora mezunu hiçbir işe yerleştirilememiştir. 59 bin 455 lisans ve 4276 yüksek lisans mezununun yüzde 3’ü iş bulabilmiştir. Yani lisans mezunlarının 1875’i, lisansüstü mezunlarının ise sadece 56’sı işe yerleştirilebildi. Daha önceki yıllarda İŞKUR’ a niteliksiz, belli bir konuda uzmanlığı olmayan, eğitim düzeyi ilköğretim, ortaokul gibi düşük iş gücü başvuru yaparken, son birkaç yılda eğitim seviyesi yüksek kesimden kuruma gelen başvurular önemli ölçüde artmıştır (Tes-İş, 2009: 34).

2.3. İşsizliğin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

İşsizlik her ülkede farklı yaş gruplarını farklı düzeyde etkilemektedir. Türkiye açısından durum değerlendirildiğinde 15–24 yaş arasında işsizliğin en yoğun olduğu görülmektedir. Bu durumda ülkemizde “genç işsizlik” sorununun olduğu yargısına varılır. Bu, ülke açısından ciddi bir sorundur.

Genç işsizliğin daha yüksek seviyelerde olmasının yaş grubunun kendisine özgü ve işgücü piyasasının yapısına bağlı çeşitli nedenleri mevcuttur. Bu nedenlerden ilki 15-24 yaş grubunun işgücü piyasasına ilk kez giriş yaşı olmasıdır. Bu yaş grubu, işgücü piyasasında daha önce bir iş tecrübesine sahip olmamaları nedeniyle işveren tarafından tercih edilmemektedir. İşveren işe aldığı işgücünü yetiştirmek durumunda kalacağından gençlerin işe alınmasının bir ek maliyeti olmaktadır (DPT, 2007). Ayrıca gençler, işgücü

piyasaını yeterince tanımadıklarından iş arama stratejileri ile kendi beceri ve yeteneklerine uygun işleri bilememekte, dolayısıyla da ilk işlerini bulmaları zaman almaktadır. Diğer bir nedeni ise, işgücü piyasasında kariyer meslek ve yüksek maaş beklentisi içinde olduklarından beklentilerini karşılayacak işlerini bulmaları uzun zaman almaktadır (Lordoğlu, 2006: 80).

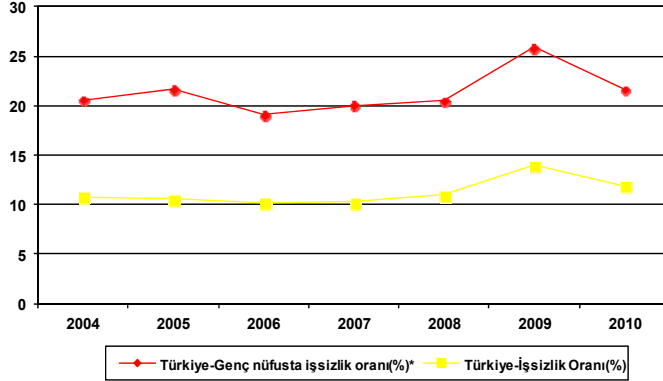
Tablo 4'e baktığımızda da işsizlik oranlarını en yüksek 20-24 yaş grubunda daha sonra ise 15-19 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Kriz döneminde de 2008 yılına göre 2009 yılında işsizlik oranı 5,3 puanla 20-24 yaş grubunda gerçekleşmiştir. Onu takip eden grup ise 4,1 puan artışı ile 25-34 yaş grubunda görülmüştür. 15-19 yaş grubunda 4 puan, 35-54 yaş grubunda 2,5 puan, 55 yaş üstü grupta ise 0,9 puan artış görülmüştür.

Tablo 4. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranları

Kriz Öncesi					
Yıllar	15-19	20-24	25-34	35-54	55+
2004	17,7	22,2	11,6	6,8	2,6
2005	18,2	20,9	11,2	7,1	2,7
2006	17,4	20,1	10,7	6,9	2,9
2007	19,7	20,1	10,5	6,8	3
Kriz Sonrası					
2008	19,6	21	11,4	7,5	3,5
2009	23,6	26,3	15,5	10	4,4
2010	18,8	23,5	12,6	8,7	4,2
2011	15,8	19,8	10,5	7	3,4

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

15-24 yaş arası işsizlik oranları yani genç nüfusta işsizlik ile Türkiye de işsizlik oranları karşılaştırması yaptığımızda da aşağıdaki şekil ortaya çıkmaktadır.

Grafik 1. Türkiye İşsizlik Oranı ile Gençlerdeki İşsizlik Oranlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK). *15-24 yaş grubundaki nüfus

15-24 yaş arasındaki 12.4 milyon genç nüfusa sahip Türkiye, bu gençlerin 4.2 milyonunu iş gücüne katarken, 6.2 milyonunu gelecek için okutuyor. 1.2 milyon genç ise okumamakta ve çalışmamaktadır.

Kriz yüksek olan işsizlik oranlarının daha da yükselmesine sebep olmuştur. Türkiye’de işsizler bir yılda 2.5 milyondan 3.8 milyona, ulaşırken genç işsizlerin sayısı ise 828 binden 1.2 milyon kişiye yükselmiştir. Türkiye’de 2008 sonu itibarıyla nüfusun yüzde 17.4’ ünü 15-24 yaş arasındaki gençler oluşturuyor. TÜİK’ in 2008 sonu itibarıyla 71 milyon 517 bin 100 kişi olarak ilan ettiği Türkiye’de söz konusu yaş gurubunda 12 milyon 441 bin 612 genç bulunuyordu. İşsizlik oranı yüzde 9.8’den yüzde 10.3’e yükselirken, gençlerde zaten yüksek olan işsizlik oranı yüzde 19.1’den yüzde 20.1’e tırmandı. 2008 Ağustos’unda 862 bin olan genç işsiz sayısı ise Eylül 2008’de 885 bine çıktı (İSMMMO,2009).

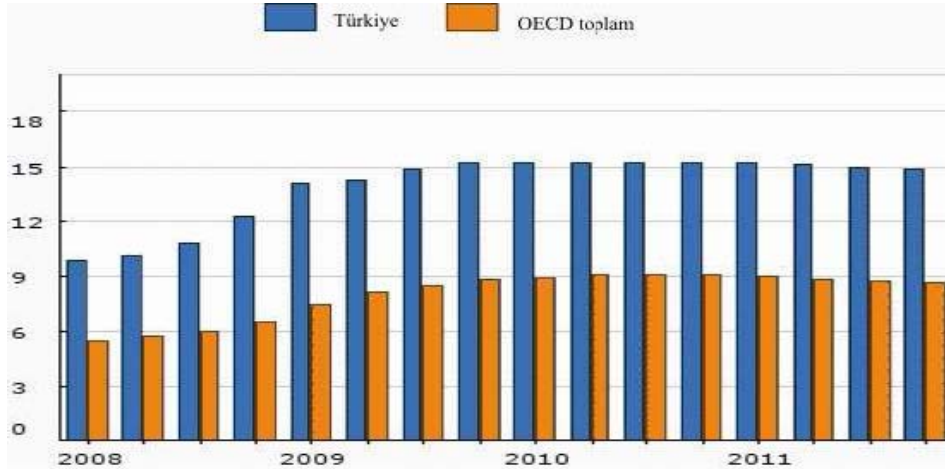
2.4. Türkiye ve OECD’de İşsizlik Oranları

2008 ekonomik kriz ile birlikte işsizlik oranları OECD ve Türkiye içinde artmıştır. Fakat görüldüğü üzere Türkiye’de işsizlik oranları OECD ortalamasının yaklaşık 6 puan üzerindedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 2010 yılı Temmuz ayına ilişkin uyumlaştırılmış işsizlik oranlarını açıklamıştır. Buna göre, 2010 yılı Temmuz ayında OECD genelinde işsizlik oranı 2010 yılının Haziran ayı ile aynı kalarak yüzde 8,5 düzeyinde gerçekleşti. Mayıs ayında ise bu oran yüzde 8,6 olarak gerçekleşmişti. Son dönem verileri OECD bölgesindeki birçok ülkede işsizlik oranlarının stabil bir hal aldığı gösteriyor. Bununla birlikte verilerini erken açıklayan Kanada’da

Ağustos ayı işsizlik oranı 0,1 puanlık artışla 8,1'e ve Amerika Birleşik Devletlerinde yüzde 9,6'ya yükselmiş durumda.

Grafik 2. Türkiye ve OECD İşsizlik Oranları Karşılaştırması

Kaynak: OECD

2010 yılı Haziran ayında gerçekleşen yüzde 10,5'lik işsizlik oranı ile Türkiye, İspanya, İrlanda, Portekiz ve Macaristan'ın ardından işsizlik sıralamasında 5. ülke oldu. OECD tarafından yapılan hesaplamalara göre birlik genelindeki ülkelerde 2010 yılı Temmuz ayı itibariyle 45,5 milyon kişi işsiz konumda. 2008 yılının aynı ayına ilişkin işsiz kişi sayısı ile karşılaştırıldığında 2 yıl süren kriz döneminin 13,4 milyon kişiyi daha işsiz durumuna düşürdüğü görülüyor (MESS,2011).

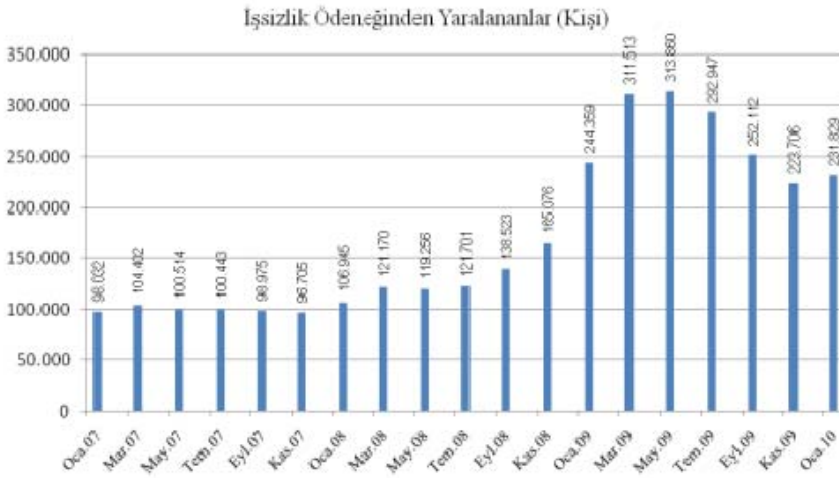
2.5. 2008 Ekonomik Krizi Döneminde İşsizlik Ödeneği ve Kısa Çalışma Ödemeleri Uygulamaları

Fon desteğinden yararlanmaya hak kazanabilmek için 4 koşulun sağlanması gerekmektedir:

- Kontratın sona erdiği tarihten önceki 3 yıl içerisinde sigorta primlerinin toplamda en az 600 gün ödenmiş olması;
- Kontratın sona ermesinde önce, sigorta primlerinin en az 120 gün için aralıksız ödenmiş olması;

- Kontratın *İşsizlik Sigortası Kanunu*'nda belirtilen sebeplerden biri nedeniyle sona erdirilmiş olması ve
- Sigortalının İŞKUR' a kontratının bitişini takip eden 30 gün içerisinde başvurmuş olması gerekmektedir.(Ercan,2010: 29)

Grafik 3.İşsizlik Ödeneğinden Yararlanan Kişi Rakamları

Kaynak: İşkur, 2010.

Grafik 3'ten de anlaşılacağı üzere 2007 yılının başından 2008 yılının mart ayına kadar işsizlik ödeneğinden yararlanan kişi sayısı genel olarak birbirine yaklaşık rakamlardadır. Fakat krizin etkisini göstermeye başladığı mart ayında bu sayı 121 bin 701 kişiye yükselmiştir. Bu ay itibariyle her geçen ay bu sayı yükselmektedir ve 2009 yılının mayıs ayında bu rakam 313 bin 860 kişiye yükselmiştir.

Ocak 2010 ayında işsizlik ödeneğinden yararlanmak üzere 55.111 kişi İŞKUR' a başvurmuş olup Ocak 2010 ayında 231.829 kişiye 79.913.247,08.-TL ödeme yapılmıştır. Sonuç olarak 2007 yılına göre 2009 yılında işsizlik ödeneğinden yararlanan kişi sayısı %270 artmıştır (İŞKUR, 2012).

Her ne kadar fon, küresel kriz döneminde kağıt üzerinde operasyonel olsa da fondan yararlanan kişi sayısı oldukça düşüktür. İşini kaybetmiş olan çalışanlar içerisindeki payına bakıldığında, krizin etkilerinin en şiddetli olduğu dönemde ortalamada sadece %6'sının fondan yararlanmak üzere

başvuruda bulunduğu görülmektedir (Ercan,2010: 29).Yukarıda saymış olduğum sebepler nedeniyle, yararlanma koşullarının ağırlığından az kişi yararlanma imkanı bulunmaktadır.

Kısa Çalışma Ödeneği ise 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek-2. maddesinde yer almıştır. Genel ekonomik kriz veya zorlayıcı nedenlerle işyerinde geçici işyerinde geçici olarak en az dört hafta işin durması veya kısa çalışma hallerinde 4447 sayılı kanuna göre sigortalı sayılan kişilere çalıştırılmadıkları süre için en fazla üç ay süre ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılan tespitten sonra verilmektedir. Bu miktarı İşsizlik Sigortası Fonu sağlar.

5838 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, 2008 ve 2009 yıllarına münhasır olmak üzere, kısa çalışma süresi 6 aya kadar uygulanabilecektir. Ödenek miktarı % 50 oranda artırılarak ödenecek ve yapılan bu ödemeler işsizlik ödeneğinden mahsup edilmeyecektir. Söz konusu bu uygulama 31.12.2010 tarihinde sona ermiştir (Mahiroğulları, 2010:139-140).

Uygulamanın başladığı 2005 yılından 2008 yılına gelinceye kadar kuş gribi, yangın, sel gibi “zorlayıcı nedenler” kapsamında gerçekleştirilen ödemeler 2008 yılından bu yana “ekonomik kriz” kapsamında sürmektedir. Ödemelerin başladığı tarihten bugüne kadar yaklaşık 220 bin kişi kısa çalışma ödeneğinden faydalandı, yapılan toplam ödeme miktarı ise 200 milyon TL’yi aştı (İŞKUR,2012: 37).

Sonuç olarak; kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneği uygulaması, hem işçi ve işveren hem de ülke ekonomisi açısından yararları olan bir uygulama olmuştur (Mahiroğulları, 2010:144).

3. SONUÇ

Küresel ekonomik kriz gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri etkileyen bir dünya krizi olarak birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Reel sektöre de yansısıyla beraber tüm kesimleri etkilemiştir. Bunun en büyük sonuçlarından bir tanesi de, işgücü piyasasını etkilemesiyle beraber, işsizliği arttırmasıdır. İşsizliğin zaten yüksek olduğu ülkemizde bu kriz ile beraber bu rakamlar çok daha yukarı çıkmıştır. Birde çalışmamda kullandığım TÜİK’ in verilerine son üç aydır iş arayanların dahil edilip, umudunu kaybedip iş aramaktan vazgeçen ve mevsimlik işçilerin dahil edilmediği düşünülürse işsizliğin boyutlarını anlamak daha kolay olacaktır.

Kriz öncesi ve kriz sonrası veriler ışığında çalışmamdan elde edilen sonuçlar neticesinde küresel krizin işsizlik üzerindeki etkisi gözlenebilmektedir. 2008 krizi ile birlikte bu işsizlik rakamları artınca işsizlik daha büyük bir sorun haline gelmiştir.

Erkekler ile kadınların işsizlik oranları karşılaştırıldığında gerek kriz öncesi gerekse kriz sonrası dönemlerde kadınlardaki işsizlik oranları erkeklere göre her zaman daha yüksek olmuştur. Fakat kriz döneminde erkeklerin işsizlik oranları incelendiğinde kadınların oranlarına göre daha çok arttığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, işgücüne katılım oranlarında artış gösteren bayanların, aile reisinin işini kaybetmesinin üzerine işgücü piyasasına katıldığı görülmüştür.

Üniversite mezunlarının hatta doktorasını yapmış öğrencilerin bile işsiz kaldığı saptanmıştır. Bir başka konu olarak, kriz sonrası veriler ışığında Türkiye’ de işsizlik oranının Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) oranına göre 6 puan üstünde olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlar neticesinde, bu krizden çıkış yollarının hangilerinin ne kadar işe yaradığı kontrol edilmeli ve ileride daha ağır krizler ile karşılaşmamak adına, yapılan aktif ve pasif istihdam politikaları, çıkarılan paketler, yasal düzenlemeler, gerekse idari tedbirler ve uygulamalar ile işsizliği azaltma ve hatta önleme çalışmalarına dikkat edilmesi gerekmektedir.

SON NOTLAR

(1)-1968 yılında kurulmuştur. Yarı kamu kuruluşu olan Federal Ulusal İpotek Birliği (Federal National Mortgage Association) için kullanılan kısaltmadır. Bu kurum özel kişilerce özel bir şirket gibi yönetilmekte ve hisse senetleri New York Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmektedir. Fannie Mea belirli kural ve prensipler çerçevesinde sözleşmeye dayalı Mortgage konut kredisi satın almaktadır. Her ne kadar Fannie Mea onaylı sertifikalar faiz ve anaparanın zamanında ödenmesine ilişkin olarak teminat altına alınmış olsa da, söz konusu teminat ayrıca ABD Hükümeti tarafından da desteklenmektedir.

(2)-ABD’ de faaliyet gösteren İpotekli Konut Kredisi Kuruluşu (Federal Home Loan Mortgage Corporation) için kullanılan kısaltmadır. Freddie Mac 1970’ de ABD Kongresi tarafından verilen yetkiyle kurulmuştur. Bu kurum 1989’ da Fannie Mac gibi özel kuruluş olarak yeniden yapılandırılmıştır.

KAYNAKÇA

BAĞDADIÖĞLU, E. (2009). “Kriz ve İşten Çıkarmalar”, Türk-İş Dergisi, 383:108-111.

DPT, (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013.

EĞİLMEZ, M. (2009). Küresel Finans Krizi Piyasa Sisteminin Eleştirisi. 5. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- ERCAN, H., TAYMAZ, E. ve YELDAN, E. (2010). "Kriz Ve Türkiye: Kriz Tedbirlerinin Etki Değerlendirmesi, İLO, <http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/index.htm>
- GÜRSEL, S. ve KOLAŞIN, G. (2011). "Kriz Kadın ve Erkeği Farklı Etkiledi", İşkur, 1: 66-71.
- GÜRSOY, M. (2009). Ekonomik Ve Finansal Krizler Dünü Bugünü. MG Yayınları, İstanbul.
- İSMMM, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası "Gencim, Çalışkanım ama İşsizim" <http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr> (11.04.2011).
- KARABIÇAK, M. (2010). "Küresel Krizi Tetikleyen Nedenler ve Küresel Krizin Türkiye Boyutu". Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.
- MAHİROĞULLARI, A. ve BAŞEL, S. (2010). "2008 Ekonomik Krizi Sürecinde Türkiye'de Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödenegi Uygulaması", 12. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi.
- MESS, Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası, <http://www.mess.org.tr/ti.asp?eid=3798&icid=0>, (18.05.2012).
- OECD, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü <http://www.oecdpublishing.org/Keygraphs/Turkey-frame.html> (10.03.2011).
- OĞUZ, S. (2011), "Ha Gayret ABD'yi Yakalayacağız", Türk Metal Dergisi, 138:48.
- LORDOĞLU, K. (2006) "Türkiye İşgücü Piyasası (Durum Raporu), İSMMM, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, <http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr> (01.06.2012).
- TÖRE, N. (2001). "Krizler ve Türk Çalışma Hayatı", Yeni Türkiye, 42: 1148.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, "İşgücü İstatistikleri" <http://www.tuik.gov.tr/>, (11.03.2011).
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, Ekim 2009 Haber Bülteni, <http://www.tuik.gov.tr/takvim/tkvim.zul#tb2> (17.04.2011).
- YAVUZ, A. (2012). İşgücü, İstihdam ve Kriz Olgusu. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- YAPRAK, Ş. (2009). "Ekonomik Krizlerin İstihdama Yansıması". Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2: 41-54. http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_EBD/arsiv/ebd-2009/04senol_yaprak.pdf Erişim 10.04.2012